

NOGMAALS PELLIA OP SCHIERMONNIKOOG

door
B.O. van Zanten

In een artikeltje over de mossen over Schiermonnikoog (2) heb ik *Pellia endiviaefolia* (Dicks.) Dum. opgegeven van de boswalletjes bij de noordwesthoek van het Arnicaweitje. J. Meyer (1) gaf in een eerder artikeltje van dezelfde vindplaats *P. epiphylla* (L.) Cord. op. Naar aanleiding van dit verschil heeft Meyer nieuw materiaal laten verzamelen. Hierbij vond hij enkele planten welke zowel een involucre als antheridia droegen (3). Het ging hier dus om een éénhuizige soort, zodat alleen *P. epiphylla* in aanmerking komt.

Mijn eigen materiaal had ik indertijd tot *P. endiviaefolia* gebracht om de volgende redenen:

1. De meeste thalli bezaten antheridia, terwijl nergens een involucre was te ontdekken.
2. De thalli vertoonden vaak plotseling versmalde uiteinden, vandaar mijn opmerking "hier en daar reeds in het furcigera-stadium overgaand".
3. Op lengte doorsneden door de nerf was niets te vinden van verdikkingswanden.

Naar aanleiding van het tweede artikeltje van Meyer heb ik mijn materiaal nog eens onderzocht, maar kom weer op *P. endiviaefolia*. Ook S. Groenhuijzen, aan wie ik het materiaal ter controle opgestuurd heb, rekent het tot *P. endiviaefolia*.

Drs. O.C. de Vos is zo vriendelijk geweest om nog wat nieuw materiaal van genoemde vindplaats te verzamelen. Hij heeft verzameld op een slootwand langs het boswalletje (dus niet op het walletje waar mijn materiaal vandaan kwam). Bij zijn *Pellia* vond ik enkele thalli met een involucre van het *P. epiphylla* type.

Wat de bovengenoemde kenmerken betreft is voor mij de tweehuizigheid doorslaggevend geweest.

Thalluslappen zoals die in het furcigera-stadium van *P. endiviaefolia* voorkomen kunnen volgens K. Mueller (4, p. 517) soms ook bij *P. epiphylla* optreden, zodat dit kenmerk geen zekerheid geeft.

Ik heb de ervaring dat de verdikkingswanden in de nerf van *P. epiphylla* lang niet altijd duidelijk zijn, vooral in de jongere delen ontbreken ze geheel. In het materiaal verzameld door De Vos kon ik b.v. niets ontdekken van verdikkingswanden, hoewel het zonder twijfel *P. epiphylla* is, vanwege het involucreum.

K. Mueller (4) geeft als vegetatief verschil tussen *P. epiphylla* en *P. endiviaefolia* ook nog op de grootte en vorm der randcellen van het thallus. Bij *epiphylla* zijn deze gestrekt, 30μ breed en $70-80\mu$ lang en bij *endiviaefolia* min of meer vierkant, 40μ of kort rechthoekig, 40μ breed en 60μ lang. Bij het materiaal van De Vos waren de randcellen $30-40\mu$ breed en $50-85\mu$ lang, terwijl bij het materiaal dat ik tot *P. endiviaefolia* reken de breedte $40-65\mu$ en de lengte van de meeste randcellen $50-70\mu$ was; er komen echter ook veel langere cellen voor (tot 125μ). De lengte der randcellen is dus veel meer variabel dan K. Mueller opgeeft. De vorm en grootte der randcellen kunnen m.i. wel een aanwijzing geven, maar vanwege de grote variabiliteit kunnen ze niet als betrouwbare determinatiekenmerken gebruikt worden.

Resumerend kunnen we dus zeggen dat *P. epiphylla* in ieder geval en *P. endiviaefolia* zeer waarschijnlijk bij de boswalleetjes van het Arnica-wietje voorkomt. Daar de determinatie van vegetatief materiaal echter vaak zeer moeilijk is, krijgen we pas zekerheid over het voorkomen van *P. endiviaefolia*, wanneer ook fertiele planten worden verzameld.

Indien er inderdaad ook *P. endiviaefolia* mocht blijken voor te komen zou het aardig zijn om na te gaan of er verschillen in pH bestaan tussen het substraat van beide soorten, daar *P. endiviaefolia* uitgesproken basiphil is en *P. epiphylla* een basische bodemreactie mijdt.

- (1) Meyer, J. Buxb. 17, 1/2, p. 27-28, 1963.
- (2) Van Zanten, B.O. Buxb. 17, 3/4, p. 101-102, 1963.
- (3) Meyer, J. Buxb. 18, 1/2, p. 32, 1964.
- (4) Mueller, K., Pellia in: Die Lebermoose Europas, Rabenhorst's Kryptogamen-Flora, 1954, p. 508-517.

Summary: In this article the vegetative distinctions, based on material from the isle of Schiermonnikoog, between *Pellia epiphylla* and *P. endiviaefolia* are discussed.